

HE 323/2014 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräistä asbestipurkutyötä koskevista vaatimuksista

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki eräistä asbestipurkutyötä koskevista vaatimuksista. Esityksen tarkoituksena on siirtää tällä hetkellä valtioneuvoston päätöksen tasolla säädetyn asbestipurkutyötä koskevan sääntelyn olennainen sisältö perustuslain edellyttämällä tavalla lain tasolle ja samalla ajanmukaistaa sitä. Laissa säädettäisiin myös asbestipurkutyötä tekevältä työntekijältä

edellyttävästä pätevyydestä. Lisäksi ehdotetaan myönnytyistä asbestipurkutyöluvista ja asbestipurkutyöhön pätevästä henkilöistä pidettävien rekistereiden perustamista.

Esityksen yleisenä tavoitteena on parantaa asbestipurkutyön turvallisuutta selkeyttämällä sääntelyä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2016.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYS	2
YLEISPERUSTELUT	3
1 JOHDANTO	3
2 NYKYTILA	3
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö	3
2.2 Kansainvälinen kehitys	4
2.2.1 Kansainvälinen työjärjestö ILO ja Euroopan unioni	4
2.2.2 Asbestipurkutyön sääntely eräissä Euroopan unionin maissa	5
2.3 Nykytilan arviointia	5
2.4 Vaihtoehdot	6
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	6
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET	7
4.1 Taloudelliset vaikutukset	7
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan	8
5 ASIAN VALMISTELU	9
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	11
1 LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT	11
2 VOIMAANTULO	18
3 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS	18
LAKIEHDOTUS	20
Laki eräistä asbestipurkutyötä koskevista vaatimuksista	20

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Asbesti on eräiden silikaattimineraalien kuitumaisen muodon yleisnimike. Asbestilajeja ovat aktinoliitti, krysotiili, antofylliitti, amosiitti, krokidoliitti ja tremoliitti. Suomessa asbestiksi on lainsäädännössä luokiteltu myös erioniitti, joka on kuitumaista asbestia terveysvaikutuksiltaan muistuttava silikaattimineraali.

Asbestia esiintyy puhtaana asbestina ja muihin aineisiin sidottuna tai sekoitettuna. Asbestia on käytetty rakennusmateriaaleissa yleisesti kuitujen hyvän lämmöneristävyyden, vetolujuuden, kemiallisen kestävyys ja muiden hyvien ominaisuuksien vuoksi. Suomessa asbestia on käytetty rakennusmateriaaleissa vuosina 1922-1992. Erityisen runsasta asbestin käyttö on ollut 1960- ja 1970-luvuilla. 1980-luvulla arvioitiin, että kolmasosa rakennuskannasta sisälsi asbestia. Asbestia on käytetty talon- ja laivanrakennuksessa sekä lämpövoimaloissa muun muassa putkieristeissä, ruiskutuseristeinä, tasoitteissa, kiinnityslaasteissa, maaleissa, liimoissa, rakennuslevyissä, ilmastointikanavissa, muovimatoissa, saumaustaasteissa, kaakeleissa, vinyylilaatoissa, palokatkoeristeissä, ovissa, etenkin palo-ovissa, proppausmassoissa, sekä vesikatto- ja julkisivumateriaaleissa. Lisäksi asbestia on käytetty esimerkiksi ajoneuvojen jarrujen kitkapinnoissa ja tiivisteissä. Uudisrakentamisessa asbesti ei ole asbestin käyttökiellosta johtuen ongelma. Vanhassa rakennuskannassa asbestia kuitenkin esiintyy, joten sen haittoihin on varauduttava kiinteistöjen perusparannus- ja korjaustöiden sekä purkamisen yhteydessä. Asbestipitoista materiaalia kolhittaessa, hangattaessa tai työstettäessä siitä voi vapautua asbestikuituja ilmaan.

Kaikki asbestilajit ovat terveydelle vaarallisia. Hengitysilman mukana asbestikuidut voivat päästä keuhkoihin tai muualle kehoon, missä ne voivat aiheuttaa asbestoosia tai käynnistää prosessin, joka johtaa keuhkosyöpään tai keuhkopussin taikka vatsaontelon syöpään (mesoteliooma). Asbestikuidut ovat biologisesti liukenemattomia, eivätkä si-

ten poistu kehosta kehon normaalien suoja- mekanismien avulla. Asbestialtistuksen ja sairauden ensimmäisten oireiden välillä saattaa olla vuosien ja jopa vuosikymmenien viive. Turvallista altistumisen minimitasoa ei ole. Mitä pitkäaikaisempi altistuminen on, sitä suurempi on riski sairastua. Tietämättömyys asbestipölyn todellisesta vaarallisuudesta sairauksien aiheuttajana on 1970-luvun puoliväliin saakka ollut yleinen. Asbestipölyä pidettiin siihen saakka pölynä muun pölyn joukossa. 1960-luvulla puhuttiin pölykeuhkosairauden vaaran torjumisesta. Seuraavan vuosikymmenen alkupuolella alettiin puhua asbestin syöpää aiheuttavista tekijöistä laajemmassa mitassa. Selvä muutos asbestia koskevan tiedon määrässä ja suhtautumisessa asbestiin tapahtui 1970-luvun jälkipuoliskolla. Suhtautuminen asbestiin on lainsäädännössä asteittain kiristynyt siten, että Suomessa ruiskutetun asbestin käyttö kiellettiin vuonna 1977. Asbestipurkutyö tuli luvanvaraiseksi 1988 alkaen. Asbestipitoisten tuotteiden valmistus ja käyttö on eräitä poikkeuksia lukuun ottamatta kielletty vuoden 1994 alusta. Kuntaliitto antoi asbestin kaatopaikkakäsittelyä ensimmäiset ohjeensa 1990-luvun alkupuolella. Ohjeissa edellytettiin asbestin sijoittamista määrättyyn paikkaan kaatopaikalla ja sen peittämistä.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Valtioneuvoston asbestityöstä antaman päätöksen (1380/1994) mukaan asbestipurkutyötä saa tehdä vain sellainen työnantaja tai itsenäinen työnsuorittaja, joka on saanut siihen työsuojeluviranomaisen myöntämän valtuutuksen. Asbestipurkutyön tekemiseen on edellytetty valtuutusta syyskuun 1 päivästä 1988 alkaen.

Valtioneuvoston päätöksen (1380/1994) 16 §:n mukaan työsuojeluviranomaisen on annettava valtuutus hakijalle, jos seuraavat edellytykset täyttyvät:

1) työsuojeluviranomainen on todennut hakijan päteväksi tekemään asbestipurkutyötä

sitä koskevien määräysten mukaisesti, 2) työnjohtajat, työntekijät ja itsenäiset työsuorittajat ovat saaneet koulutuksen asbestipurkutyöhön tai suorittaneet asianomaisen ammattitutkinnon soveltuvan osan, 3) työnjohtajalle, työntekijöille ja itsenäisille työsuorittajille on tehty asianmukaiset terveystarkastukset ja lääkäri on todennut heidät soveltuviksi tähän työhön sekä 4) hakijalla on käytössään asianmukaiset laitteet ja muut varusteet. Edelleen on voimassa työsuojeluhallituksen päätös hyväksyttävistä asbestipurkutyössä käytettävistä menetelmistä ja laitteista (231/1989).

Työsuojeluviranomaisen harkinta on sidottua. Valtuutus on myönnettävä, jos luvan saamiseksi säädetyt edellytykset täyttyvät. Myös valtuutuksen käsitteen käyttämisellä on haluttu korostaa sitä, ettei kysymyksessä ole harkinnanvarainen lupa. Tähän mennessä valtuutus on myönnetty noin 300 työnantajalle tai itsenäiselle työsuorittajalle. Osa valtuuksista on koskenut pelkästään julkisivun purkua.

Valtioneuvoston päätöksen mukaan ministeriö voi asianomaisen työsuojeluviranomaisen esityksestä peruuttaa valtuutuksen, jos valtuutuksen ehtoja tai asbestipölyn aiheuttaman vaaran ehkäisemiseksi annettuja lakeja, asetuksia tai viranomaismääräyksiä rikotaan, taikka valtuutusta vaativa toiminta todetaan lopetetuksi tai valtuutusehtoja koskevat säädökset tai määräykset muuttuvat olennaisesti. Valtuutuksia on peruttu viime vuosina vain muutamia. Yleensä perusteena on ollut, että työmenetelmiä, pätevyysvaatimuksia ja terveystarkastuksia koskevia säännöksiä on olennaisesti laiminlyöty. Valtuutusta ei valtioneuvoston päätöksen mukaan tarvita työssä, jossa poistetaan ulkotiloissa kokonaisuutena asbestisementistä tehtyjä katto- tai seinälevyjä taikka jossa purkutyöhön tarvittava kokonaistyöaika ei ylitä yhtä henkilötyötuntia.

Nykyään valtuutuksen myöntäminen kuuluu alueellisesti toimivaltaiselle aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueelle. Valtuutus on kuitenkin voimassa koko maan alueella. Myönnettyjä valtuutuksia varten työsuojeluhallinnossa ei ole rekisteriä, josta valtuutuksen tai sen voimassa olon voisi tarkistaa.

Asbestipurun työnjohtajalta, työntekijältä ja itsenäiseltä työsuorittajalta on vuoden

2011 alusta lähtien edellytetty asianmukaisen ammattitutkinnon tai sen soveltuvan osan suorittamista. Käytännössä vaatimus on tarkoittanut talonrakennusalan ammattitutkintoon sisältyvän valinnaisen asbestityön osatutkinnon suorittamista. Ennen edellä mainittua muutosta asbestipurkutyötä tekevältä edellytettiin, että tämä on saanut asbestipurkutyötä koskevan koulutuksen, joka on sisältänyt asbestin ominaisuuksia ja terveysvaikutuksia, tarpeellisia suojaustoimenpiteitä sekä purkutekniikkaa koskevat jaksot. Lisäksi koulutuksen on tullut sisältää perusteelliset käytännön purkutyöharjoitukset. Koulutuksen sisällön valvonta on ollut kuitenkin käytännössä hankalaa. Tämän vuoksi asbestipurkutyöntekijän pätevyyden osoittamisessa katsottiin tarkoituksenmukaiseksi siirtyä määrätyn koulutusvaatimuksen edellyttämisestä ammattitutkinnon suorittamiseen. Työnjohtaja, työntekijä tai itsenäinen työsuorittaja, joilla oli ennen 1.1.2011 hankittuna koulutus asbestipurkutyöhön, saavat edelleen tehdä asbestipurkutyötä. Pätevien asbestipurkutyöntekijöiden lukumäärä ei ole varmuudella selvillä. Heitä on arvioitu olevan noin 1 500-2 000. Mitään rekisteriä, josta tarkan lukumäärän voisi todentaa, ei ole.

2.2 Kansainvälinen kehitys

2.2.1 Kansainvälinen työjärjestö ILO ja Euroopan unioni

Kansainvälisen työjärjestön yleiskokouksen kansainvälinen työkonferenssi hyväksyi vuonna 1986 asbestin käytön turvallisuutta koskevan yleissopimuksen nro 162 sekä tähän sopimukseen liittyvän suosituksen nro 172. Yleissopimuksen määräyksillä pyrittiin vaikuttamaan jäsenmaiden kansalliseen lainsäädäntöön ja muihin määräyksiin asbestin käytön rajoittamiseksi. Suomi ratifioi sopimuksen vuonna 1988. Sopimus tuli kansainvälisesti voimaan vuonna 1989.

Työntekijöiden suojelemisesta vaaroilta, jotka liittyvät asbestialtistukseen työssä, on annettu neuvoston direktiivi 83/477/ETY. Suomessa direktiivi on pantu pääosin täytäntöön asbestityöstä annetulla valtioneuvoston päätöksellä ja valtioneuvoston päätöksen muuttamisesta annetulla valtioneuvoston ase-

tuksella (318/2006). Euroopan parlamentti ja neuvosto on antanut kodifioidun toisinnon direktiivistä työntekijöiden suojelemisesta vaaroilta, jotka liittyvät asbestialtistukseen työssä (2009/148/EY).

Direktiivin 15 artiklan mukaan yritysten on ennen kuin ne voivat tehdä asbestin purkutai poistotöitä esitettävä selvitys pätevydestään tällä alalla. Tämän selvityksen on oltava kansallisen lainsäädännön ja käytännön mukainen.

2.2.2 Asbestipurkutyön sääntely eräissä Euroopan unionin maissa

Asbestipurkutyö on Euroopan unionin jäsenmaissa säännelty tarkasti. Useimmissa maissa asbestipurkutyön tekeminen edellyttää etukäteen saatua lupaa tai hyväksyntää. Esimerkiksi Belgiassa, Itävallassa, Kreikassa, Kyproksessa, Puolassa, Ranskassa, Ruotsissa Saksassa, Slovakiassa, Sloveniassa ja Yhdistyneessä Kuningaskunnassa asbestipurkuluvan saaminen edellyttää samankaltaisten valmiuksien osoittamista kuin Suomen asbestipurkuvaltuutuksen saamisessa. Useimmiten lupa myönnetään määräajaksi, joka vaihtelee vuodesta (Kypros) maksimissaan 10 vuoteen (Puola). Joissakin maissa lupa myönnetään työkohdekohtaisesti (Bulgaria, Slovenia). Myös toistaiseksi voimassa olevia lupia voidaan myöntää (Slovakia).

Kun asbestipurkutyötä tekevältä yritykseltä ei edellytetä etukäteen hankittua lupaa tai hyväksyntää, on purkutyön aloittamisesta tehtävä asianomaiselle viranomaiselle alkamisilmoitus. Maita, joissa asbestipurkutyötä voidaan tehdä ilmoituksen perusteella, ovat esimerkiksi Baltian maat, Tanska, Espanja ja Irlanti. Ilmoitukseen on liitettävä yleensä selvitys, jonka perusteella viranomainen voi varmistua työn tekemisen turvallisuudesta. Jos selvitys ei ole riittävä, viranomainen voi keskeyttää työn.

2.3 Nykytilan arviointia

Voimassa olevan valtioneuvoston päätöksen mukaan asbestityötä saa tehdä vain sellainen työnantaja tai itsenäinen työsuorittaja, jolla on työsuojeluviranomaisen myöntämä valtuutus tällaisen työn tekemiseen. Val-

tuutusmenettelystä säädetään valtioneuvoston päätöksellä. Suomen perustuslaki (731/1999) edellyttää, että yksilön oikeuksista ja velvollisuuksista säädetään lailla. Tästä johtuen nyt valtioneuvoston päätöksen tasolla oleva sääntely on nostettava asianmukaisesti lain tasolle. Valtuutuksen sijasta olisi perusteltua säätää asbestipurkutyöluvasta. Myönnettyistä valtuutuksista ei ole olemassa rekisteriä, josta valtuutuksen tai sen voimassa olon voisi vaittomasti tarkastaa. Tätä voidaan pitää epäkohtana. Aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueiden menettelytavat valtuutusta koskevien hakemusten käsittelyssä ovat olleet pitkälle samankaltaisia, mutta joitakin eroavaisuuksia on ollut sen suhteen, minkälaista selvitystä hakijalta on valtuutuksen myöntämiseksi edellytetty. Lupamenettelyn yhdenmukaistamiseksi on tarpeen harkita lupaviranomaisena toimimisen keskittämistä yhdelle aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueelle.

Asbestipurkutyö on ammattitaitoa edellyttävää työtä. Asbestin vaarallisuudesta johtuen on erityisen tärkeää, että asbestipölyä aiheuttavaa asbestipurkutyötä tekevät vain siihen pätevät työntekijät. Voimassa olevassa valtioneuvoston päätöksessä on edellytetty purkutyötä tekevältä ammattitutkintoa tai sen soveltuvaa osaa, mutta myös aiemmin voimassa olleen säännöksen mukainen koulutus oikeuttaa edelleen tekemään asbestipurkutyötä. Vaatimus ammattitutkinnon tai sen soveltuvan osan suorittamisesta on edelleen tarpeen. Tätä kautta asbestipurkutyöhön saadaan turvallisen asbestipurun hallitsevia työntekijöitä. Sen sijaan aikaisemmin voimassa olleet vaatimukset koskien koulutusta asbestipurkutyöhön ovat mahdollistaneet, että asbestipurkutyötä on päässyt suorittamaan henkilöitä, jotka eivät ole saaneet suoritetusta koulutuksestaan riittäviä valmiuksia turvalliseen asbestipurkutyöhön. Koulutus on ollut aikaisemmin tasoltaan vaihtelevaa. Aikaisemmin edellytetyn koulutuksen tai nykyisin edellytetyn ammattitutkinnon suorittaneista ei ole käytössä tarpeellista yhtenäistä rekisteriä pätevyyden todentamista ja valvontaa varten.

2.4 Vaihtoehdot

Asbestipurkutyön luvanvaraisuutta koskevaan sääntöön vaikuttaa keskeisesti perustuslain vaatimukset. Luvan keskeinen sisältö tulee säätää laissa. Säännösehdoitusten valmistelussa on työturvallisuuslainsäädännön lisäksi tarkasteltu myös maankäyttö- ja rakennuslainsäädäntöä, jätelainsäädäntöä ja muuta turvallisuuslainsäädäntöä. Tarkoituksena on, että sovellettava oikeusnormisto muodostaisi mahdollisimman johdonmukaisen kokonaisuuden.

Asbestin käytöstä säädetään työturvallisuuslainsäädännön lisäksi suoraan tai välillisesti ainakin kemikaalilainsäädännössä, maankäyttö- ja rakennuslainsäädännössä ja jätelainsäädännössä. Vaihtoehdoissa on otettava huomioon myös laivatyön merenkulun vaatimukset. Yleisen rakennusturvallisuuden kannalta arvioiden asbestipurkutyön luvanvaraisuus voitaisiin yhdistää rakennuslupajärjestelmään.

Asbestipurkutyötä koskeva valtuutusmenettely on vakiintuneesti kuulunut työturvallisuuslain nojalla työsuojeluviranomaisten tehtäviin. Toiminnanharjoittajalta edellytetty valtuutus perustuu lähtökohdiltaan direktiiviin työntekijöiden suojelemisesta vaaroilta, jotka liittyvät asbestialtistukseen työssä. Rakennuslupamenettelyä parempana vaihtoehtona on pidettävä sitä, että purkuluvan käsitteelle edelleen työsuojeluviranomainen. Työturvallisuuslaki on työturvallisuuden yleislaki, joka sisältää kaikkea työtä koskevat vähimmäisvaatimukset. Siinä ei säädetä yleisesti luvista tai muusta menettelystä, joilla vaatimukset käytännössä toteutetaan. Yksittäistä haittatekijää koskevasta menettelystä säätäminen ei kovin hyvin sovi työturvallisuuslakiin sen paremmin kuin yleiseen työsuojeluviranomaisen valvontamenettelyä koskevaan lakiin. Tämän vuoksi erillisen lain säätäminen on katsottu tarkoituksenmukaisimmaksi ja selkeimmäksi vaihtoehdoksi.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksen yleisenä tavoitteena on parantaa asbestipurkutyön turvallisuutta selkeyttämällä sääntelyä. Ehdotettavaan lakiin keskitettäisiin

asbestipurkutyölupaa ja asbestipurkutyöntekijöiden pätevyyttä koskevat säännökset. Lakiin sisällytettäisiin myös säännökset luvanhaltijoita sekä päteviä asbestipurkutyöntekijöitä koskevista rekistereistä.

Asbestipurkutyö edellyttäisi lupaviranomaisena toimivan työsuojeluviranomaisen myöntämää lupaa. Luvan myöntämisen edellytykset vastaisivat suurelta osin nykyisen valtuutuksen myöntämisedellytyksiä. Muutoksena valtuutukseen verrattuna olisi, että luvanhakijan ei tarvitsisi esittää hakuvaiheessa selvitystä käytettävissään olevien asbestipurkutyöntekijöiden pätevyydestä tai heidän terveytensä sopivuudesta asbestityöhön. Sen sijaan asianmukaisen huoltotilan oleminen hakijan käytettävissä tulisi nimenomaisesti luvan myöntämisen edellytykseksi. Vaatimus ei ole tältä osin uusi, koska huoltotilaa koskeva vaatimus on käytännössä sisältynyt myös nykyisen valtuutuksen myöntämisedellytyksiin. Nyt asiasta ehdotetaan säädettävän muiden luvan myöntämisen edellytysten kanssa samassa yhteydessä. Lisäksi luvanhakijalta edellytettäisiin, että tämä on luvanvaraiseen toimintaan sopiva. Vaatimuksella on lähinnä tarkoitus varmistaa, ettei luvan peruuttamisen jälkeen voisi välittömästi saada lupaa uudestaan ja toisaalta muutenkin ehkäistä luvan myöntäminen sellaisille henkilöille tai yrityksille, jotka ovat aiemmalla toiminnallaan osoittaneet, etteivät ne noudata lainsäädäntöä ja ole luvanvaraiseen toimintaan sopivia.

Luvanhaltijalle asetettaisiin velvollisuus ilmoittaa luvan voimassaoloon vaikuttavista olennaisista muutoksista. Luvan peruuttaisi tarvittaessa se viranomainen, joka luvan on myöntänyt. Peruuttamisen edellytyksiä on ehdotuksessa täsmennetty.

Lupaviranomaisen edellytettäisiin pitävän rekisteriä asbestipurkutyöluvista. Esityksessä ehdotetaan myös, että lupaviranomainen voisi rekisteröitävän suostumuksella luovuttaa asbestipurkutyöluparekisteristä tietoja julkisen tietoverkon välityksellä. Julkisessa käytössä olevan tietopalvelun perustaminen edellyttää, että asiasta säädetään lailla, koska henkilötietojen laittaminen avoimeen Internet-verkkoon on oikeudelliselta luonteeltaan näiden tietojen sähköistä luovuttamista ja koska kaikki viranomaisten toiminnan julkis-

suudesta annetussa laissa ja henkilötietolaissa säädetyt yleiset tietojen luovuttamisen edellytykset eivät tällöin täyty. Julkisesta tietopalvelusta rakennuttajat ja muut asbestipurkutyön suorittamista tarvitsevat tahot saisivat vaivattomasti tiedot luvan saaneista toimijoista. Julkinen tietopalvelu palvelisi näin myös luvanhaltijoita. He saisivat julkisen tietopalvelun kautta yhteystietonsa asiakkaiden tietoon.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi myös asbestipurkutyöntekijän pätevydestä. Pätevyysvaatimus olisi sama kuin nykyisessä valtioneuvoston päätöksessä eli asbestipurkutyöhön käytettävältä työntekijältä ja itsenäiseltä työnsuorittajalta edellytettäisiin soveltuva ammattitutkintoa tai sen osaa. Asbestipurkutyö on erikoistyötä, joka edellyttää suorittajaltaan ammattitaitoa. Tavoitteena on edistää asbestipurkutyön turvallista suorittamista. Pätevät työntekijät ja itsenäiset työnsuorittajat rekisteröitäisiin työsuojeluviranomaisen ylläpitämään pätevien asbestipurkutyöntekijöiden rekisteriin.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei olisi merkittäviä uusia taloudellisia vaikutuksia. Yleisesti yritysten hallinnollinen taakka ei kokonaisuutena lisääntyisi korvattaessa nykyinen asbestipurkutyövaltuutus asbestipurkutyöluvalla. Lupaprosessi ja luvan myöntämisen edellytykset ovat pitkälti samat ehdotettavan asbestipurkutyöluvalla ja nykyisen asbestipurkuvaltuuden välillä.

Asbestipurkutyöluvalla edellyttäminen voi vähentää uusien yritysten markkinoille tuloa ja siten vaikuttaa heikentävästi kilpailuun. Lupajärjestelmä on kuitenkin katsottu perustelluksi asbestin vaarallisuuden vuoksi. Jos asbestipurkutyötä ei suoriteta säännösten edellyttämällä tavalla turvallisesti, se vaarantaa työntekijöiden ja asukkaiden tai muiden tilojen käyttäjien terveyden. Lupajärjestelmän tarkoituksena on kontrolloida sitä, että asbestipurkutyötä suorittaisivat sellaiset toimijat, joilla on edellytykset turvalliseen asbestipurkuun. Pelkällä työsuojeluviranomaisen työmailla suorittamalla valvonnalla ei

riittävästi voida varmistua turvallisuudesta. Lupajärjestelmää puoltaa myös se, että se lisää myös asiakkaiden luottamusta asbestipurkutyötä suorittaviin toimijoihin ja heidän tekemisensä laatuun.

Aluehallintovirastojen maksuista vuosina 2014 ja 2015 annetun valtioneuvoston asetuksen mukaan asbestin purkutyötä koskeva valtuutus maksaa tällä hetkellä 500 euroa. Ehdotettavan lain mukaisen asbestipurkutyöluvalla hinta tulisi olemaan sama. Viime vuosina uusia asbestipurkutyövaltuutuksia on myönnetty vuosittain noin 30. Voimassa olevan valtuutuksen perusteella asbestipurkutyötä suorittaville toimijoille aiheutuu kustannuksia siitä, että he joutuvat hakemaan siirtymäajan puitteissa asbestipurkutyölupaa, jos he haluavat jatkaa asbestipurkutyön suorittamista.

Poiketen voimassa olevan valtuutuksen myöntämisedellytyksistä ehdotuksen mukaisen asbestipurkutyöluvalla myöntämisen edellytyksenä ei enää olisi vaatimusta siitä, että hakijan tulisi jo hakuvaiheessa osoittaa, että tällä on käytettävissään pätevät ja terveydeltään sopivat työntekijät luvanvaraiseen toimintaan. Työntekijöitä koskevat tiedot annettaisiin jatkossa asbestipurkutyön aloittamista koskevan ennakoilmoituksen yhteydessä. Asiasta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksessa asbestityön turvallisuudesta. Työnantajan ei siten tarvitsisi palkata tai vuokrata pätevää työvoimaa ennen toiminnan varsinaista aloittamista. Turvallisuus tulisi kuitenkin varmistettua ennakoilmoituksen lähettämällä työsuojeluviranomaisille. Muutoksella on tarkoitus vähentää luvan hakemisesta aiheutuvaa taakkaa työnantajille.

Luvanhakijalta edellytettäisiin kuitenkin, että hakijalla on jo hakuvaiheessa käytettävissään turvallisen asbestipurkutyön edellyttämät laitteet ja välineet sekä niiden huoltotilat. Laitteiden, välineiden ja huoltotilan asianmukaisuus todetaan työsuojelutarkastuksella. Laitteiden ja välineiden hankintakustannukset riippuvat harjoitetun toiminnan laajuudesta, mutta kustannukset olisivat arviolta noin 10 000 euroa laiteyksikköä kohden. Välineitä ja laitteita koskeva vaatimus on katsottu tarpeelliseksi turvallisuuden varmistamiseksi.

Lupa myönnettäisiin mahdollisimman pian sen jälkeen, kun luvan myöntämisen edellytysten on todettu täyttyneen. Lupaprosessin sujuvoittamiseksi työsuojeluhallinnon tulee laatia asbestipurkutyöluvan hakemista koskevat ohjeet ja saattaa ohjeistus helposti saataville. Pienille yrityksille lupaprosessi voi ilman ohjeistusta olla vaikea. Ohjeistus vaikuttaisi myönteisesti myös viranomaisten toimintaan, jos ohjeistuksen avulla puutteellisia hakemuksia tehdään vähemmän.

Ajantasaisesti päivitettävä asbestipurkutyöluparekisteri ja siihen liittyvä julkinen tietopalvelu parantaisivat osaltaan tiedon kulkua ja tietojen saatavuutta. Asbestipurkutyöluparekisteriä olisi mahdollisuus käyttää myös kohdennettuun tiedottamiseen esimerkiksi muuttuneista työturvallisuussäännöksistä. Julkinen tietopalvelu helpottaisi eri viranomaisten sekä rakennuttajien ja muiden asbestipurkutyötä teettävien tiedonsaantia asbestipurkutyöluvan saaneista toimijoista ja luvan voimassaolosta. Esimerkiksi asunto-osakeyhtiöillä olisi näiden tietojen avulla mahdollisuus varmistua, että asbestipurkutyötä tekee luvan saanut toimija.

Pätevien asbestipurkutyöntekijöiden rekisteri palvelisi erityisesti valvontaa. Pätevyys olisi vaivattomasti tarkistettavissa rekisteristä. Siten rekisteröinti osaltaan myös edistäisi turvallisuutta. Pätevien työntekijöiden rekisteröinti voi myös vähentää harmaata taloutta, kun asbestipurkutyöhön saa käyttää vain rekisterissä olevia työntekijöitä ja itsenäisiä työnsuorittajia. Harmaan talouden väheneminen parantaisi rehellisten toimijoiden kilpailuedellytyksiä.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Työsuojeluviranomaiset eli aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueet valvoisivat ehdotettua lakia. Valvontatehtävä ei olisi uusi, koska työsuojeluviranomaiset ovat jo aiemmin valvoneet asbestipurkutyötä koskevan valtuutuksen olemassaoloa ja työn suorittamista työturvallisuusmääräysten edellyttämällä tavalla. Lain valvonnasta ei suoraan aiheutuisi organisatorisia tai muitakaan vaikutuksia työsuojeluviranomaisille. Esityksen valmisteluun osallistuneet työmarkkinaosa-

puolet ovat pitäneet tarpeellisena, että uuden asbestilainsäädännön tultua voimaan työsuojeluviranomaiset ottaisivat toimialan tarkempaan valvontaan muutaman vuoden ajaksi. Uudet säännökset edellyttäisivät myös uuden lainsäädännön omaksumista tukevan oheismateriaalin laatimista ja neuvontaa sekä tiedottamista. Työsuojeluviranomaisten on järjestettävä koulutusta myös omille tarkastajilleen uusista säännöksistä ja niiden tulkinnasta.

Ehdotetut rekisterit tehostaisivat työsuojeluviranomaisen valvontaa ja helpottaisivat valvonnan suuntaamista. Työympäristön turvallisuus tulisi entistä paremmin varmistetuksi. Rekistereiden perustaminen ja niiden ylläpito aiheuttaa työsuojeluhallinnolle kustannuksia. Rekistereiden perustamiskustannukset ovat arviolta yhteensä noin 50 000-100 000 euroa. Kustannukset täsmentyvät, kun rekistereitä koskeva tekninen esiselvitys on tehty. Rekistereiden ylläpitoon ja kehittämiseen liittyvä henkilöresurssitarve on 1,5-2 henkilötyövuotta.

Esityksessä todetaan, että lupaviranomaisen ja rekisterinpitäjän tehtävät on mahdollista keskittää yhdelle tai useammalle aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueelle. Työsuojeluhallinnossa on jo kokemusta vastaavanlaisesta keskittämisestä, sillä panostajien pätevyyskirjojen käsittely sekä panostajarekisterin rekisterinpitäjän tehtävä on annettu Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueen tehtäväksi. Keskittämisellä olisi useita hyviä puolia. Keskittämisellä voitaisiin välttää epäyhtenäisen lupakäytännön muodostumista verrattuna tilanteeseen, jossa kaikki aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueet toimisivat lupaviranomaisena. Epäyhtenäinen lupakäytäntö heikentää elinkeinonharjoittajien ennakointimahdollisuuksia ja saattaa vähentää tai jopa estää markkinoille tuleamista. Hakijoiden yhdenmukainen kohtelu palvelisi oikeusvarmuutta. Keskittämisen pitäisi vaikuttaa myönteisesti myös asbestipurkutyölupien käsittelyaikoihin, kun hakemuksia arvioisivat siihen erikoistuneet henkilöt. Lisäksi ehdotettavien rekistereiden perustaminen ja kehittäminen lienee helpompaa, mitä vähemmän niihin liittyviin tietojärjestelmähankeisiin kytkeytyy eri osapuolia.

5 Asian valmistelu

Hallituksen esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimivan työturvallisuussäännöksiä valmistelevan neuvottelukunnan asettamassa kolmikantaisessa jaostossa. Hallituksen esityksen lisäksi jaostossa on valmisteltu ehdotus valtioneuvoston asetukseksi asbestityön turvallisuudesta. Jaostossa on ollut sosiaali- ja terveysministeriön, Elinkeinoelämän Keskusliiton, Rakennusteollisuus RT ry:n, Rakennusliitto ry:n, Ammattiliitto Pro:n ja Etelä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueen edustajat.

Ehdotuksesta on pyydetty lausunto oikeusministeriöltä, ympäristöministeriöltä, liikenne- ja viestintäministeriöltä, työ- ja elinkeinoministeriöltä, aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueilta, Kilpailu- ja kuluttajavirastolta, Opetushallitukselta, Puolustusvoimilta, Suomen Kuntaliitolta, tietosuojavaltuutetun toimistolta, Työterveyslaitokselta, Hengitysliitto ry:ltä, LVI - Tekniset Urakoitsijat ry:ltä, RAKLI ry:ltä, Suomen Asbesti- ja Pölyseurausliikkeiden Liitto SAP ry:ltä, Erityisalusten työnantajaliitto ry:ltä, Suomen Konepäällystöliitto ry:ltä, Suomen Laivanpäällystöliitto ry:ltä, Suomen Matkustajalaivayhdistys ry:ltä, Suomen Merimies - Unioni SMU ry:ltä ja Suomen Varustamot ry:ltä.

Sosiaali- ja terveysministeriöön toimitettiin 15 lausuntoa.

Oikeusministeriö esitti säädösteknisiä korjausehdotuksia, jotka on otettu valmistelussa huomioon. Työ- ja elinkeinoministeriö tarkasteli ehdotuksia erityisesti sisämarkkinäkökulmasta, eikä sillä ollut ehdotuksista huomautettavaa. Työ- ja elinkeinoministeriö arvioi erikseen luonnoksia myös yritysvaikutusten arvioinnin kannalta ja totesi yritysvaikutusten olevan arvioitu kiitettävästi.

Hengitysliitto ry piti asbestipurkutyön turvallisuuden parantamista ja sitä koskevan lainsäädännön ajantasaistamista kannatettavana. Kuntaliitolla ja Kilpailu- ja kuluttajavirastolla ei ollut huomautettavaa. LVI-Tekniset Urakoitsijat LVI-TU ry katsoi luonnoksissa esitettyjen muutosten parantavan asbestipurkutyöhön osallistuvien henkilöiden turvallisuutta ja selkeyttävän alalla toimivien

yritysten toimintaympäristöä. Se esitti luonnoksiin kahta lisäystä pätevyyttä koskeviin pykäliin ja esitti lisäksi, että sosiaali- ja terveysministeriö pyytäisi Opetushallitusta laatimaan erillisen tutkinnon osan, jonka ammattitaitovaatimukset vastaavat asbestipurkutyöntekijän ammattipätevyyttä ja joka on eri tutkintoihin valinnaisena valittavissa. Suomen Asbesti- ja Pölyseurausliikkeiden liitto ry piti ehdotuksia hyvin valmisteltuina ja sisällöltään alan nykyvaatimuksia hyvin tukevin.

Tietosuojavaltuutetun toimisto tarkasteli luonnoksia henkilötietojen käsittelyn kannalta eikä sillä ollut huomautettavaa esityksestä. Se katsoi, että henkilötietojen luovutukset esitetyistä rekistereistä rajoitetusti ja säädetysti perusteltuihin käyttötarkoituksiin ovat asiallisesti perusteltua toimintaa mm. työturvallisuuden edistämisen kannalta. Asiallisena pidettiin vaihtoehtoa, jossa henkilötietojen luovuttamiseen julkisen tietopalvelun välityksellä pyydetään rekisteröidyn suostumus.

Työterveyslaitoksella ei ollut huomauttamista eikä korjausehdotuksia lakiluonnokseen. Pääesikunta totesi, että asbestityön määrä ja merkitys puolustusvoimissa on vähäinen, rajoittuen lähinnä eräiden vanhojen ajoneuvojen huoltotöihin, eikä sillä ole asiaansa lausuttavaa.

Työsuojeluviranomaisten näkemykset poikkesivat hieman toisistaan. Etelä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue katsoi lakiluonnoksen vastaavan sisällöltään uudistuksen tarvetta. Se kuitenkin katsoi, että esitetyt asbestipurkutyöluvan myöntämisen edellytykset eivät mahdollista luvan myöntäjän varmistuvan luvanhakijan pätevyydestä suorittaa asbestipurkutyötä lakien ja asetusten mukaisesti. Itä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue katsoi ehdotusten selkeyttävän asbestityötä koskevien vaatimusten soveltamista osana rakennustyötä ja muuta lainsäädäntöä. Lausunnossa todettiin uusien säännösten edellyttävän lainsäädännön omaksumista helpottavan materiaalin laatimista, neuvontaa ja tiedottamista, jotta muutokset saadaan nopeasti ja oikeanlaisesti etenemään käytännön toimijoiden keskuuteen. Lounais-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue piti luonnosta yleisesti ottaen hyvänä ja perusteltuna. Lausunnossa

kuitenkin todettiin, että kun ehdotettava laki ei edellytä hakijan itse olevan asbestipurkutyöhön pätevä, voi syntyä tilanteita, joissa hakija ei ymmärrä käytännössä, miten asbestipurkutöitä tulee suorittaa. Samoin se kiinnitti huomiota siihen, että lakiluonnoksen 6 § voi antaa hakijoille väärän käsityksen menettelyn vaatimasta ajasta. Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue katsoi, että lakiesitys tulee yhdenmukaistamaan ja selkeyttämään asbestipurkutyölupamenettelyä, mikäli lupaviranomaisena toimiminen keskitetään yhdelle työsuojelun vastuualueelle. Lausunnon mukaan lupaviranomaisen ylläpitämät asbestipurkutyölupa- ja purkutyöntekijärekisterit edesauttavat jatkossa työsuojelun valvontaa. Pohjois-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueella ei ollut muutosesityksiä. Se katsoi uudistuksen tulevan yhtenäistä-

mään ja selkeyttämään asbestipurkutöiden valvontaa.

Suomen Varustamot ry lausui, ettei asbestityötä aluksilla tulisi rinnastaa vastaavaan työhön maissa. Suomen Varustamot ry:n ja eräiden muiden merenkulkualan työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen kanssa järjestettiin lausuntokierroksen jälkeen kokous, jossa käytiin ehdotettuja muutoksia läpi suhteessa nykysääntelyyn. Kokouksessa Suomen Varustamot ry totesi, että saadut selvitykset tyydyttävät ja että he voivat hyväksyä ehdotuksen.

Ehdotus on lausuntokierroksen jälkeen vielä käsitelty ja hyväksytty kolmikantaisessa työturvallisuussäännöksiä valmistelevalle neuvottelukunnassa yksimielisesti. Ehdotuksesta on oikeusministeriön lausuntokierroksen lausunto.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Soveltamisala. Pykälässä määriteltäisiin lain yleinen soveltamisala ja sen suhde muuhun lainsäädäntöön. Sen mukaan laissa säädettäisiin asbestipurkutyöntekijän pätevydestä, asbestipurkutyöluvasta ja niihin liittyvistä rekistereistä.

Asbestipurkutyön määritelmää on täsmennetty suhteessa voimassa olevan valtioneuvoston päätöksen (1380/1994) määritelmään. Ehdotuksessa asbestipurkutyöllä tarkoitettaisiin työturvallisuuslain (738/2002) soveltamisalueella suoritettavaa asbestia sisältävien rakenteiden ja teknisten järjestelmien purkamista ja poistamista, säilytettävien rakenteiden suojausta, purkukohteen siivoamista ja muuta vastaavaa rakenteiden purkamiseen ja poistamiseen välittömästi liittyvää työtä, jossa voidaan altistua asbestipölylle. Lisäksi säännöksen mukaan asbestipurkutyöhön rinnastettaisiin rakennuksen ja aluksen asbestia sisältävien rakenteiden ja laitteistojen kunnossapito- tai huoltotyö, jossa muodostuu asbestipölyä. Lupa tarvittaisiin siten hyvin laajasti erilaisissa asbestitöissä.

Asbestityön työturvallisuudesta säädetään työturvallisuuslaissa ja sen nojalla annetuissa säädöksissä. Asbestityön välittömän työturvallisuuden erityissäädös olisi työturvallisuuslain nojalla annettava valtioneuvoston asetus asbestityön turvallisuudesta, joka korvaisi valtioneuvoston päätöksen asbestityöstä. Työntekijöiden terveystarkastuksista ja niihin liittyvistä toimenpiteistä säädetään työterveyshuoltolaissa ja sen nojalla annetuissa säädöksissä.

2 §. Asbestipurkutyöntekijän pätevyys. Pykälässä säädettäisiin asbestipurkutyöntekijän pätevydestä. Pykälän 1 momentti sisältäisi vaatimuksen, jonka mukaan asbestipurkutyöhön saa käyttää vain sellaista työntekijää, jolla on vaadittava pätevyys ja joka on rekisteröity lain 12 §:ssä tarkoitettuun asbestipurkutyöhön pätevien henkilöiden rekisteriin. Asbestipurkutyö on vaativaa erikoistyötä. Säännöksen taustalla on tavoite varmistaa, että asbestipurkutyöhön käytettäisiin vain sellaisia työntekijöitä, jotka ovat päteviä, asian-

mukaisen koulutuksen suorittaneita henkilöitä. Tämä palvelisi turvallista asbestipurkutyön suorittamista. Rekisteröintivelvoite palvelisi lain valvontaa. Työnantajan velvollisuudesta antaa opetusta ja ohjausta säädettäisiin erikseen valtioneuvoston asetuksessa asbestityön turvallisuudesta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin asbestipurkutyöntekijän pätevyysvaatimuksesta, joka olisi asbestipurkutyöntekijällä soveltuva ammattitutkinto tai sen osa. Momentti vastaa sisällöltään voimassa olevan asbestityöstä annetun valtioneuvoston päätöksen (1380/1994) 17 §:ää, jonka mukaan asbestipurkutyön johtajalla ja työntekijällä on oltava suoritettuna asianmukainen ammattitutkinto tai sen osa. Asbestipurkutyöntekijän käsitteen on tarkoitus kattaa tässä laissa myös asbestipurun työnjohtaja. Talonrakennusalan ammattitutkintoon sisältyy valinnainen osa koskien asbestitöitä. Vaadittavan pätevyyden saisi suorittamalla edellä mainitun asbestitöitä koskevan valinnaisen osan. Tutkinnon järjestäjiä on ympäri maata. Talonrakennusalan ammattitutkinnon perusteiden mukaan ammattitaitovaatimuksena on se, että tutkinnon suorittaja osaa tehdä tutkinnon osan työkonaisuudesta kirjallisen asbestipurkutyösuunnitelman, tehdä asbestitöitä sekä työskennellä turvallisesti ja pitää työkohteen järjestyksessä. Tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa tekemällä asbestityötä työmaolosuhteissa tai tarkoitukseen tehdyssä oppilaitoksen tilassa siten, että työssä esiintyy vähintään osastoinnin teko ja alipaine- ja imurilaitteistojen käyttö. Lisäksi on suoritettava purkutyö pussipurkumenetelmällä. Työn lisäksi osaamisen varmistamiseksi suoritetaan kirjallinen koe asbestista ja sitä koskevista määräyksistä ja ohjeista. Myöhemmin on mahdollista hyväksyä myös jokin muu tutkinto vaadittavan pätevyyden tuottavaksi.

Pykälän 3 momentin perusteella Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa hankittu ammattipätevyys tunnustamiseen sovellettaisiin ammattipätevyys tunnustamisesta annettua lakia (1093/2007). Momentissa ehdotetaan myös asetuksenantovaltuutusta valtioneuvostolle antaa tarkempia säännöksiä

asbestipurkutyötä suorittavalta työntekijältä edellytettävästä pätevydestä.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin siitä, että itsenäiseen työsuorittajaan sovelletaan, mitä tässä pykälässä säädetään työntekijästä. Itsenäiseltä työsuorittajalta on voimassa olevassa asbestityöstä annetun valtioneuvoston päätöksen 16 §:ssä edellytetty samaa pätevyyttä kuin asbestipurkutyöntekijältä.

Työntekijä tai itsenäinen työsuorittaja, joka on saanut ennen 1.1.2011 voimassa olleessa asbestityöstä annetun valtioneuvoston päätöksen (1380/1994) 17 §:ssä tarkoitetun koulutuksen asbestipurkutyöhön, olisi oikeutettu tekemään asbestipurkutyötä ilman säädettyä pätevyyttä kaksi vuotta lain voimaan tulosta. Asiasta säädettäisiin lain 17 §:ssä.

3 §. Asbestipurkutyölupa. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin asbestipurkutyölupasta. Säännöksen mukaan asbestipurkutyötä saisi tehdä luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, joka on saanut siihen luvan. Luvan myöntäisi lupaviranomaisena toimiva työsuojeluviranomainen. Asbestipurkutyölupa korvaisi nykyisin voimassa olevan valtuutuksen, josta säädetään asbestityöstä annetussa valtioneuvoston päätöksessä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin töistä, joissa asbestipurkutyölupaa ei tarvita. Säännöksen mukaan lupaa ei tarvita huoltotöissä, joiden yhteydessä ei käsitellä murenevia asbestimateriaaleja, hyvässä kunnossa olevien asbestia sisältävien materiaalien kapseloimisessa tai päällystämässä eikä myöskään tehtäessä asbestikartoitusta ja otettaessa näytteitä. Materiaali on hyvässä kunnossa, jos se ei ole murentunut eikä materiaalin pinta ole muuten rikkoutunut. Edellä mainituissa töissä tulee noudattaa, mitä asbestityön turvallisuudesta säädetään. Asbestipurkutöitä koskevia nimenomaisia määräyksiä ei kuitenkaan sovellettaisi näihin töihin.

Voimassa olevan asbestityöstä annetun valtioneuvoston päätöksen (1380/1994) mukaan valtuutusta ei ole tarvittu työssä, jossa poistetaan ulkotiloissa kokonaisuudessaan asbestisementistä tehtyjä katto- ja seinälevyjä taikka jossa purkutyöhön tarvittava kokonaistyöaika ei ylitä yhtä henkilötyöntuntia. Asbestisementistä tehtyjen katto- ja seinälevyjen poistaminen kokonaisuudessaan ulkotiloissa edellyttäisi jatkossa asbestipurkutyölupaa. Ehdotetun muu-

toksen taustalla on käsitys, että levyjen poistaminen kokonaisuudessaan ei pääsääntöisesti onnistu ilman, että levyt lohkeilevat muodostan asbestipölyä. Yhden henkilötyötunnin raja ehdotetaan poistettavaksi ja sen sijasta on kuvattu työt, jotka ovat lyhytkestoisia ja joissa altistuminen asbestipölylle on selvästi muuta asbestipurkutyötä vähäisempää. Tällainen työ on esimerkiksi venttiiliviiviteen vaihto. Säännös vastaa pitkälti direktiivin 2009/148/EY 4 artiklaa.

Asbestipurkutyön suorittaminen ilman pykälässä tarkoitettua lupaa säädettäisiin rangaistavaksi 15 §:ssä.

4 §. Lupaviranomainen. Asbestipurkutyölupaa haettaisiin lupaviranomaisena toimivalta työsuojeluviranomaiselta. Lupaa haettaisiin kirjallisesti tai lähettämällä hakemus sähköisesti. Hallintolain (434/2003) 31 §:n 2 momentin mukaan asianosaisen on esitettävä selvitystä vaatimuksensa perusteista ja muutoinkin myötävaikutettava vireille panemansa asian selvittämiseen. Hakemukseen olisi liitettävä mukaan selvitys siitä, miten hakija täyttää 5 §:n mukaiset luvan myöntämisen edellytykset. Jäljempänä on 5 §:n perustelujen yhteydessä käsitelty tarkemmin selvityksiä, joita hakijan tulee esittää luvan myöntämiseksi. Hakemuksen ollessa puutteellinen, lupaviranomainen pyytää hakijaa täydentämään hakemustaan. Mikäli pyydettyjä lisäselvityksiä ei toimiteta lupaviranomaisen antamaan määräaikaan mennessä, tehdään lupa-asiassa kielteinen päätös.

5 §. Asbestipurkutyöluvan myöntämisen edellytykset. Pykälässä säädettäisiin asbestipurkutyöluvan myöntämisen edellytyksistä. Pykälän 1 momentista ilmeni ensinnäkin, että hakijan täyttäessä luvan myöntämisen edellytykset, lupa olisi myönnettävä. Lupa-hakemuksen hylkääminen ei siten voisi perustua tarkoituksenmukaisuusnäkökohtiin.

Asbestipurkutyöluvan myöntämisen ehdotomana edellytyksenä olisi laissa säädetyn vähimmäisiän saavuttaminen. Luvanhakijalta edellytettäisiin täysi-ikäisyyttä eli 18 vuoden ikää. Tästä vaatimuksesta ei olisi mahdollista poiketa edes huoltajien suostumuksella. Toisaalta luvan hakijan mahdollisesti korkea ikä ei olisi este luvan saamiselle.

Luvan myöntämiseksi edellytettäisiin, ettei hakija ole konkurssissa eikä hänen toiminta-

kelpoisuuttaan ole rajoitettu. Asbestipurkutyössä on kysymys elinkeinon harjoittamisesta, johon liittyy erilaisia velvollisuuksia muun muassa sopimuskumppaneita, palveluksessa olevia työntekijöitä sekä viranomaisia kohtaan. Esimerkiksi sopimuskumppaneiden näkökulmasta on keskeistä, että elinkeinonharjoittajalla on riittävät resurssit suorittaa toimeksiannossa määritellyistä asbestipurkutöistä asiallisesti. Tämän vuoksi hakijan toimintakelpoisuuden rajoittaminen holhoustoimesta annetun lain (442/1999) 18 §:n mukaisesti tai edunvalvojan määrääminen kyseisen lain 8 §:n 1 momentissa mainituilla perusteilla tai henkilökohtaiseen konkurssiin julistaminen muodostaisivat ehdottoman esteen asbestipurkutyölupaviraston myöntämiselle. Maistraatin holhoustoimen rekisteristä annetaan muun muassa todistuksia, joista käy ilmi, onko henkilölle määrätty edunvalvoja tai onko hänen toimintakelpoisuuttaan rajoitettu. Oikeusrekisterikeskuksen konkurssirekisteristä puolestaan saa tiedon konkurssista. Esteen luvan myöntämiselle muodostaisi myös se, jos hakija on määrätty liiketoimintakielttoon tai väliaikaiseen liiketoimintakielttoon (3 kohta). Hakija voi esittää oikeusrekisterikeskuksen liiketoimintakieltorekisteristä tilatun otteen siitä, ettei häntä ole määrätty liiketoimintakielttoon.

Momentin 4 kohta vastaisi voimassa olevan valtioneuvoston päätöksen 16 §:n 3 momentin 4 kohtaa siten tarkennettuna, että hakijalla tulisi olla luvanvaraisessa työssä käytössään asianmukaisten työvälineiden ja laitteiden lisäksi niiden huoltotilat.

Tavallisimmat turvallista asbestipurkutyötä varten tarvittavat laitteet ovat alipaineistuslaitteisto, esierottimella varustettu kohdepoistojärjestelmä, kohdeimuri tai suurtehoimuri sekä laitteiden ja vaatteiden puhdistamiseen tarkoitettu pölynimuri. Lisäksi hakijalla tulisi olla käytettävissään toiminnan laajuus huomioon ottaen riittävä määrä asbestipurkutyöhön soveltuvia henkilönsuojaimia. Hakijan ei tarvitse itse omistaa työvälineitä, vaan ne voidaan hankkia myös vuokraamalla tai leasing-sopimuksella.

Asbestipurkutyössä käytettävien koneiden, henkilönsuojainten ja muun välineistön kuntoa on valvottava säännöllisesti ja niiden toiminta on tarkastettava käyttöohjeiden

edellyttämällä tavalla. Huoltotilan tulisi olla sellainen, että laitteiden huolto voidaan tehdä turvallisesti. Huoltotilan pintojen tulee olla helposti puhdistettavissa ja huoltotilan tulee olla alipaineistettavissa. Hakija voi myös ulkoistaa huollon tekemällä huoltosopimuksen asbestipurkutyövälineiden huoltoa tarjoavan yrityksen kanssa. Luvan myöntäminen tällöin edellyttää huoltosopimuksen todentamista ja sitä, että sopimuskumppanin huoltotilat ovat sellaiset, joissa huolto voidaan tehdä turvallisesti.

Lupaviranomainen suorittaa tarkastuksen, jossa selvitetään, onko hakijalla käytettävissä luvan myöntämisen edellytyksenä olevat asianmukaiset työvälineet ja niiden huoltotilat. Jos lupaviranomaisen toiminta keskitetään yhdelle aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueista, suorittavat muut aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueet laitteiden ja huoltotilan tarkastamisen virka-apuna lupaviranomaiselle.

Momentin 5 kohdan mukaan luvan myöntäminen edellyttäisi, ettei hakijan aikaisempi toiminta työturvallisuusmääräysten noudattamisen osalta ole osoittanut häntä ilmeisen sopimattomaksi harjoittamaan luvanvaraista toimintaa. Hakijan sopimattomuus voisi tulla kysymykseen esimerkiksi tilanteessa, jossa hakijalla on ollut asbestipurkutyölupa, mutta olennaisten rikkomusten vuoksi lupa on jouduttu peruuttamaan. Luvan myöntämättä jättämiseen voisi johtaa myös se, jos lupaviranomaisen tiedossa on, että hakija on tuomittu lainvoimaisella tuomiolla esimerkiksi työturvallisuusrikoksesta ja jos teko osoittaisi hakijan olevan ilmeisen sopimaton harjoittamaan luvanvaraista toimintaa. Työturvallisuusrikoksesta tuomitaan pääsääntöisesti sakkorangaistus, joten tieto tuomiosta ei pääsääntöisesti kävisi ilmi rikosrekisteriotteesta. Hakijan ei tämän vuoksi edellytetä erikseen osoittavan omaa sopivuuttaan, vaan asia voi konkretisoitua lähinnä silloin, jos lupaviranomaisella on itsellään tiedossa tällainen seikka, joka voi estää luvan myöntämisen.

Pykälän toisen momentin mukaan oikeushenkilölle myönnettäisiin lupa edellyttäen, että oikeushenkilön hallintoelimiin kuuluvat henkilöt, toimitusjohtaja sekä avoimen yhtiön yhtiömiehet ja kommandiittiyhtiöiden osalta vastuunalaiset yhtiömiehet täyttävät

luonnolliselle henkilölle myönnettävään lupaan liittyvät edellytykset. Oikeushenkilön on itse täytettävä pykälän 1 momentin 4-5 kohtien vaatimukset.

6 §. Asbestipurkutyöluvan myöntäminen. Pykälässä säädettäisiin asbestipurkutyöluvan myöntämisestä. Pykälän 1 momentin mukaan asbestipurkutyöluva myönnettäisiin sen jälkeen, kun lupaviranomainen on tarkastanut, että luvanhakija täyttää luvan myöntämisen edellytykset. Lupaviranomaista koskisi hallintolain 23 §:n vaatimus asian käsittelystä ilman aiheetonta viivytystä. Asbestipurkutyöluvan kohdalla joutuisalla käsittelyllä on erityisesti merkitystä sen vuoksi, että hakijalla tulee olla käytettävissään turvallisen asbestipurun edellyttämät laitteet ja välineet sekä niiden huoltotila jo ennen varsinaisen toiminnan aloittamista. Lupa tulisikin myöntää mahdollisimman pian sen jälkeen kun lupaviranomainen on tarkastanut edellytysten täytymisen, mutta viimeistään 14 päivän kuluessa siitä. Sosiaali- ja terveysministeriön, joka ohjaa ja valvoo työsuojeluviranomaisia, tulee ottaa määräaika huomioon asettaessaan tulossopimuksiin palveluaikavoitteita aluehallintovirastojen työsuojelun vastualueille.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin asbestipurkutyöluvan voimassaolosta ja valtakunnallisuudesta. Momentissa ehdotetaan, että lupa voitaisiin myöntää määräajaksi tai toistaiseksi. Tämä olisi muutos aiempaan, sillä valtuutus on myönnetty toistaiseksi voimassa olevana. Lähtökohtana olisi, että lupa myönnettäisiin uudelle toimijalle ensimmäisellä kerralla määräaikaisena. Määräajaksi myönnetyn luvan pituus voisi olla esimerkiksi kolme vuotta. Uutena toimijana ei pidettäisi sellaista hakijaa, jolla on aikaisemmin ollut valtuutus ja joka tässä laissa säädetyn siirtymäajan puitteissa hakee asbestipurkutyölupaa. Kun toiminta on vakiintunut ja tullut asianmukaisesti hoidettua, kysymykseen tulisi yleensä toistaiseksi voimassa oleva lupa. Sen, myönnetäänkö lupa määräajaksi vai toistaiseksi voimassa olevana, päättää lupaviranomainen saadun selvityksen perusteella yksittäistapauksittain. Luvan myöntämiseen toistamiseen määräaikaisena tulisi kuitenkin olla riittävät perusteet, koska kysymys on elinkeinon harjoittamista koskevan perusvapauden rajoittamistoimenpiteestä. Pykälän

2 momentissa säädettäisiin myös siitä, että lupa olisi työsuojeluviranomaisen muusta alueellisesta toimivallasta poiketen valtakunnallinen riippumatta siitä, mikä työsuojeluviranomainen on luvan myöntänyt. Tarvittaessa sosiaali- ja terveysministeriö voisi määrätä yhden aluehallintoviraston työsuojelun vastualueen toimimaan valtakunnallisena lupaviranomaisena siten kuin aluehallintovirastoista annetun lain (896/2009) 6 §:n 2 momentissa säädetään.

Pykälän 3 momentissa todettaisiin luvan maksullisuudesta säädettävän erikseen. Aluehallintovirastoista annetun lain 22 §:n mukaan aluehallintoviraston suoritteiden maksullisuudesta ja maksujen suuruudesta on voimassa, mitä valtion maksuperustelaisissa (150/1992) säädetään. Aluehallintoviraston suoritteiden maksuista on säädetty valtioneuvoston asetuksella.

7 §. Ilmoitusvelvollisuus muutoksista. Pykälässä säädettäisiin luvanhaltijan velvollisuudesta ilmoittaa luvanvaraisen toiminnan lopettamisesta sekä luvan myöntämiseen vaikuttavista olennaisista muutoksista lupaviranomaisena toimivalle työsuojeluviranomaiselle. Ilmoitus tulisi tehdä kirjallisesti ja viipymättä muutoksen ilmenemisestä. Olennaisia muutoksia, joista lupaviranomaiselle tulisi ilmoittaa, olisivat esimerkiksi toimintakelpoisuuden rajoittaminen, oikeushenkilön purkautuminen, hallintoon kuuluvan henkilön tai toimitusjohtajan vaihtuminen ja mahdollisen huoltosopimuksen päättymisen.

Hallintoon kuuluvan henkilön tai toimitusjohtajan vaihtuessa muutosilmoitukseen olisi liitettävä ne asiakirjat, joilla halutaan osoittaa henkilön täyttävän luvan myöntämiseksi edellytetyt vaatimukset. Luvanhaltijan käytettävissä olevien laitteiden vaihtuessa toisilaisiin, ei luvanhaltijan edellytetä ilmoittavan asiasta työsuojeluviranomaisille. Luvan myöntämisen jälkeen luvanhaltijan käytettävissä olevien laitteiden asianmukaisuutta ja niiden huoltamista valvotaan erikseen työsuojelutarkastuksilla.

Ilmoitusvelvollisuus olennaisista muutoksista on tärkeää myös sen vuoksi, että luvanhaltijaa koskevat tiedot olisivat ajan tasalla 10 §:n mukaisessa asbestipurkutyöluparekisterissä ja 11 §:n julkisessa tietopalvelussa.

8 §. *Asbestipurkutyöluvan uusiminen.* Jos lupa on myönnetty määräajaksi ja lupanhaltija haluaa sen uusia, on uusimista haettava siten kuin luvan hakemisesta säädetään 4 §:ssä. Luvan uusimisesta päätettäessä lupaviranomaisen olisi selvitettävä ja arvioitava, onko asbestipurkutoimintaa hoidettu asianmukaisesti. Valvonnassa kertyneiden tietojen lisäksi selvitys luvan myöntämisen edellytysten täyttymisestä olisi muutoin sama kuin uusille luvan hakijoille. Lupa uusittaisiin, jos luvan myöntämisen edellytykset täyttyvät.

Toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi on pykälän 2 momentissa säädetty, että lupanhaltijalla olisi oikeus aikaisemman luvan perusteella jatkaa luvanvaraista toimintaa asian ratkaisemiseen saakka, jos hakemus luvan uusimiseksi on tehty ehdotetussa määräajassa.

9 §. *Asbestipurkutyöluvan peruuttaminen.* Pykälässä säädettäisiin voimassa olevan valtioneuvoston päätöksen 16 §:n mukaisesti asbestipurkutyöluvan peruuttamisesta. Luvan peruuttaisi sama viranomainen, joka on sen myöntänyt. Säännös on nykyiseen verrattuna uusi. Voimassa olevan säännöksen mukaan peruutus päätöksen tekee ministeriö lupaviranomaisen esityksestä. Ehdotettu menettely on valvonnan kannalta tehokkaampi ja tarkoituksenmukaisempi kuin nykyinen menettely. Myös peruutuksen edellytyksiä on täsmennetty.

Pykälän 1 momentin perusteella asbestipurkutyölupa peruutettaisiin lupanhaltijan pyytäessä luvan peruuttamista (1 kohta). Koska peruuttaminen tapahtuu lupanhaltijan omasta tahdonilmaisusta, ei lupaviranomaiselle jää tarvetta harkintavallan käytölle. Lupa peruutettaisiin myös jos hakemuksessa on annettu virheellisiä tietoja, jotka ovat olennaisesti vaikuttaneet luvan myöntämiseen (2 kohta). Virheellisten tietojen tulee olla luonteeltaan sellaisia, ettei lupaa olisi myönnetty, jos tiedot olisi annettu oikeansisältöisenä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tilanteista, jolloin lupaviranomainen voisi harkita luvan peruuttamista. Lupa voitaisiin peruuttaa jos luvan myöntämisen edellytykset eivät enää täyty (kohta 1). Lupa voitaisiin peruuttaa myös jos luvanvaraisessa toiminnassa on rikottu ehdotettua lakia, työturvallisuuslakia

(738/2002), työterveyshuoltolakia (1383/2001) tai niiden nojalla annettuja säädöksiä tai määräyksiä (kohta 2). Lupa voitaisiin peruuttaa esimerkiksi sellaisessa tilanteessa, jossa lupanhaltija on käyttänyt asbestipurkutyöhön säädettyä pätevyyttä vailla olevia tai terveydeltään sopimattomia työntekijöitä. Vastaavasti lupa voitaisiin peruuttaa, jos lupanhaltija on rikkonut asbestijätteen hävittämistä koskevia säädöksiä tai määräyksiä (kohta 3). Luvan peruuttaminen tällaisessa tapauksessa edellyttäisi käytännössä hyvää yhteistyötä ja tiedonkulkua ympäristöviranomaisten ja lupaviranomaisen välillä, koska tällaiset asiat eivät pääsääntöisesti muuten tule lupaviranomaisen tietoon.

Ennen kuin lupaviranomainen voi tehdä peruuttamista koskevan päätöksen, sen on varattava lupanhaltijalle mahdollisuus tulla kuulluksi. Velvoite ei kuitenkaan koskisi tilannetta, jossa lupanhaltija itse pyytää peruuttamista. Luvan peruuttamista koskevan asian käsittely lupaviranomaisessa olisi hallintomenettelyä. Siihen sovellettaisiin, mitä hallintolaissa (434/2003), kielilaissa (423/2003), saamen kielilaissa (1086/2003) ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään. Työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain (44/2006) 3 §:n 2 momentissa säädetään siitä, että työsuojeluviranomaisten valvontatoiminnassa sovelletaan edellä mainittuja lakeja.

Pykälän 3 momentin mukaan, jos 2 momentin 1-3 kohdassa mainitut puutteet tai laiminlyönnit voidaan korjata, lupaviranomaisen olisi annettava lupanhaltijalle määräaika korjata puute tai laiminlyönti. Jos esimerkiksi luvanvaraista työtä koskevissa välineissä, laitteissa tai huoltotiloissa todettaisiin puutteita, työsuojeluviranomaisen olisi ennen luvan peruuttamista varattava lupanhaltijalle määräaika puutteiden korjaamiseen. Vasta, jos luvan haltija ei tekisi korjauksia asetetussa määräajassa, lupaviranomainen voisi peruuttaa luvan. Määräajan pituuden tulisi olla riittävä ja kohtuullinen. Lupa voitaisiin peruuttaa myös määräajaksi. Jos lupaa haettaessa on annettu virheellisiä tietoja, jotka ovat olennaisesti vaikuttaneet luvan myöntämiseen (1 momentin 2 kohta), olisi lupanhaltijan haettava lupaa uudestaan. Tällaisissa ta-

pauksissa lupaviranomaisen ei siten tarvitsisi varata määrää aikaa virheellisten tietojen korjaamiseksi ennen luvan peruuttamista.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan, että työsuojeluviranomainen voisi luvan peruuttamista koskevassa päätöksessään määrätä, että päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta. Ehdotus vastaa työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoinnista annetun lain 15 §:n 3 momenttia.

10 §. *Asbestipurkutyöluparekisteri.* Pykälässä ehdotetaan, että lupaviranomainen pitää lupa-asioiden käsittelemiseksi ja työsuojelun edistämiseksi sekä asianmukaista valvontaa varten asbestipurkutyöluvista rekisteriä. Säännös olisi uusi. Nykyisistä asbestipurkuvaltuutuksista ei ole olemassa yhtenäistä rekisteriä, vaan tiedot myönnettyistä valtuutuksista ovat saatavilla vain kunkin aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueen diaarista. Lupa, kuten nykyinen valtuutus, olisi voimassa koko maan alueella, joten on tarkoituksenmukaista, että myönnetyt luvat olisivat tallennettuina yhteen rekisteriin. Rekisterin perustaminen palvelisi erityisesti lupanhaltijoiden valvontaa.

Pykälän 2 momentin mukaan rekisteriin tallennettavia tietoja olisivat lupanhaltijan nimi tai toiminimi, yhteystiedot, yritys- ja yhteisötunnus, kotipaikka, rekisteröintinumero sekä luvan myöntämispäivämäärä, voimassaoloaika ja peruuttaminen.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin rekisteriin tallennettujen tietojen säilyttämisestä. Säännöksen perusteella tiedot säilytettäisiin kahden vuoden ajan luvan voimassaolon tai luvanvaraisen toiminnan päättymisestä. Kahden vuoden säilyttämisaika on katsottu riittäväksi valvonnan kannalta ottaen huomioon muun muassa sen, että työturvallisuusrikoksen vanhentumisaika on kaksi vuotta.

11 §. *Julkisen tietopalvelu.* Pykälässä säädettäisiin julkisesta tietopalvelusta. Säännös olisi uusi. Pykälän 1 momentin mukaan lupaviranomainen voisi rekisteröitävän lupanhaltijan suostumuksella luovuttaa julkisen tietoverkon välityksellä 10 §:n 2 momentin mukaiset tiedot lupanhaltijasta. Julkisen tietopalvelun tarkoituksena on, että asbestipurkutyötä teettävillä yrityksillä ja henkilöillä olisi mahdollisuus varmentaa, että heille palvelujaan tarjoavalla toimijalla on asbestipur-

kutyöhön voimassa oleva lupa. Tietojen luovuttaminen julkisen tietopalvelun kautta edellyttäisi lupanhaltijan suostumusta. Käytännössä lupanhaltijalle olisi eduksi, että lupanhaltijaa koskevat tiedot voitaisiin luovuttaa julkisen tietopalvelun kautta. Suostumus tietojen luovuttamiseen selvitetäisiin luvan hakemisen yhteydessä.

Julkisen tietopalvelun tietojen tulisi olla luotettavia ja ajantasaisia. Lupaviranomaisen tulisi pykälän 2 momentin perusteella poistaa lupanhaltijaa koskevat tiedot julkisesta tietopalvelusta viipymättä lupanhaltijan pyynnöstä tai kun lupa on peruutettu tai kun lupaviranomainen on saanut tiedon luvanvaraisen toiminnan päättymisestä.

12 §. *Asbestipurkutyöhön pätevien henkilöiden rekisteri.* Pykälässä säädettäisiin asbestipurkutyöhön pätevien henkilöiden rekisteriä. Myös tämä säännös olisi uusi. Rekisterin tarkoituksena on edesauttaa työsuojeluviranomaisten valvontaa ja työsuojelun edistämistä. Nykyisin asbestipurkutyöhön koulutuksen saaneista henkilöistä ei ole saatavilla tarkkaa tietoa. Rekisterin perustamisen myötä olisi mahdollista saada luotettavampaa tietoa pätevien työntekijöiden lukumääristä. Lisäksi rekisteriä voitaisiin hyödyntää tarkistettaessa asbestipurkutyöntekijöiden pätevyyttä työsuojelutarkastusten yhteydessä. Pykälän 1 momentin mukaan lupaviranomainen pitäisi asbestipurkutyön tekemiseen pätevistä henkilöistä rekisteriä. Pätevällä henkilöllä tarkoitettaisiin tässä yhteydessä 2 §:n pätevyysvaatimuksen täyttävää henkilöä. Rekisteröitäviä tietoja olisivat henkilön nimi, syntymäaika, rekisteröintinumero sekä ammattitutkinnon tai sen soveltuvan osan suorittamispäivämäärä.

Pykälän 2 momentin mukaan lupaviranomainen merkitsisi 1 momentissa tarkoitettut tiedot rekisteriin joko rekisteröitävän henkilön omasta pyynnöstä tai asbestipurkutyölupanhakijan tai -haltijan pyynnöstä. Jos pyynnön henkilön rekisteröimisestä esittää asbestipurkutyölupanhakija tai -haltija, edellyttäisi rekisteriin merkintä rekisteröitävän henkilön suostumusta. Siten rekisteröimispyynnön yhteydessä tulisi henkilön suostumus esittää kirjallisena lupaviranomaiselle.

Pykälän 3 momentin mukaan rekisteriin merkitsemisen edellytyksenä olisi, että rekis-

teriin merkittävän henkilön pätevydestä esitetään lupaviranomaiselle tutkintotodistus tai muu luotettava selvitys. Muuna luotettavan selvityksenä voisi tulla kysymykseen esimerkiksi oppilaitoksen selvitys siitä, että henkilö on suorittanut vaadittavat opinnot, jos varsinainen tutkintotodistus on hävinnyt.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin rekisteröityä koskevien tietojen poistamisesta. Rekisteröityä koskevat tiedot poistettaisiin viivymättä rekisteristä rekisteröidyn henkilön omasta pyynnöstä tai lupaviranomaisen saatua tiedon rekisteröidyn kuolemasta. Rekisteristä poistaminen ei voisi tulla kysymykseen henkilön rekisteröintiä alun perin pyytäneen työnantajan pyynnöstä, koska vain rekisteröidyllä itsellään on edellytykset arvioida sitä, onko rekisteröityneenä oleminen hänelle esimerkiksi työsuhteen päättymisen jälkeen edelleen tarpeen.

13 §. Tietojen luovuttaminen, henkilötietojen käsittely ja rekisteröidyn oikeudet. Lupaviranomainen voisi pykälän 1 momentin perusteella luovuttaa asbestipurkutyöluparekisterin ja asbestipurkutyöhön pätevien henkilöiden rekisteristä tietoja teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti toiselle viranomaiselle. Edellytyksenä tietojen luovuttamiselle teknisen käyttöyhteyden kautta tai muulla sähköisellä tavalla on, että tiedot vastaanottava viranomainen tarvitsee tietoja laissa säädetyn tehtävänsä hoitamiseksi. Jos lupaviranomaisen tehtävä keskitetään yhdelle aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueista, niin silloin muilla aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueilla tulisi olla tekninen käyttöyhteys rekistereihin ottaen huomioon heidän valvontatehtävänsä.

Rekistereihin tallennettujen tietojen julkisuuteen sovellettaisiin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999). Henkilötietojen käsittelyyn ja rekisteröidyn henkilön oikeuksiin sovellettaisiin muutoin henkilötietolakia (523/1999).

14 §. Muutoksenhaku. Ehdotettavassa laissa tarkoitetun asbestipurkutyöluvan myöntämisessä ja peruuttamisessa on kysymys henkilön oikeudesta harjoittaa elinkeinoaan. Luvan myöntämisestä ja peruuttamisesta koskeva päätös koskee siten henkilön oikeuksia ja velvollisuuksia, ja päätöksestä täytyy olla muutoksenhakumahdollisuus tuomiois-

tuimeen. Muutoksenhakuoikeuden edellytykset määräytyisivät hallintolainkäyttölain (586/1996) mukaan. Muutosta haettaisiin siltä hallinto-oikeudelta, jonka alueella aluehallintovirasto sijaitsee. Jos lupaviranomaisen tehtävät kuitenkin keskitetään yhdelle aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueista, määräytyisi muutoksen hakeminen hallintolainkäyttölain 12 §:n 2 momentin perusteella.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että hallinto-oikeuden päätökseen asbestipurkutyöluvan peruuttamista koskevassa asiassa saa hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden muuhun päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää asiassa valitusluvan.

15 §. Rangaistussäännös. Laki sisältäisi rangaistussäännöksen. Asbestipurkutyörikomuksesta tuomittaisiin sakkorangaistukseen se, joka tahallaan tai huolimattomuudesta käyttää asbestipurkutyössä muuta kuin lain 2 §:ssä tarkoitettua työntekijää tai tekee asbestipurkutyötä ilman 3 §:ssä säädettyä asbestipurkutyölupaa. Rangaistussäännöksen perusteena on se, että asbestipurkutyö on työtä suorittavien henkilöiden ja purkutyön vaikutuspiirissä olevien henkilöiden terveydelle vaaraksi. Sääntelyssä on asiallisesti kysymys huolellisuusvelvoitteen turvaamisesta, jolloin rangaistavuuden kynnykseksi ehdotetaan tekijän huolimattomuutta. Rangaistussäännöksen ensimmäinen osa koskisi muun kuin 2 §:ssä tarkoitetun työntekijän käyttämistä asbestipurkutyöhön. Teosta voitaisiin tuomita työnantaja tai tämän edustaja. Rangaistussäännöksen toinen osa koskisi asbestipurkutyön tekemistä ilman asbestipurkutyölupaa. Rangaistussäännöksen soveltamisen kannalta on tarpeellista ottaa huomioon 3 §:n 2 momentissa mainitut tilanteet, jolloin asbestipurkutyölupaa ei tarvita. Lyhytkestoisella huoltotyöllä tarkoitetaan yksittäistä, kertaluontoista työsuoritusta, joka voidaan suorittaa nopeasti. Työstettävän materiaalin tulisi olla myös ehyt. Jos materiaali on haurasta tai siitä on irronnut kappaleita, niin silloin asbestipölyä voi päästä ilmaan materiaalia käsitellessä. Esimerkkejä yksittäisistä, kertaluontoisista työsuorituksista ovat venttiiliteivasteen vaihto, palosuojalevyn irrottaminen

tai lukkosepän työ hänen vaihtaessaan palo-oven lukkoa.

Säännös tulisi sovellettavaksi yksittäisiin rikkomuksiin, joista ei muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta. Rikoslain 47 luvun 1 §:ssä säädetään rangaistavaksi työturvallisuusrikos, josta rangaistus voi olla sakkoa tai vankeutta enintään yksi vuosi. Asbestipurkutyöluvan laiminlyönti voi olla osa työturvallisuusrikosta.

Säännöksen rangaistusasteikko mahdollistaa rangaistusmääräysmenettelyn käyttämisen.

16 §. Valvonta. Lain noudattamista valvoivat työsuojeluviranomaiset eli aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueet. Työsuojeluviranomaisten valvonnasta ja valvonnassa käytettävissä olevista keinoista säädetään laissa työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta.

Pykälän 2 momentissa todettaisiin, että työsuojeluviranomaiselle säädetyt lupaviranomaisen ja rekisterinpitäjän tehtävät voidaan antaa yhdelle tai useammalle työsuojeluviranomaisena toimivalle aluehallintovirastolle. Aluehallintovirastoista annetun lain (896/2009) 6 §:n 2 momentissa on säädetty, että aluehallintoviraston toimialueen laajentamisesta työsuojelun tehtävissä säädetään sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

17 §. Voimaantulo. Laki sisältäisi tavanomaisen voimaantulosäännöksen. Lain kansa samanaikaisesti on tarkoitus antaa työturvallisuuslain nojalla valtioneuvoston asetus asbestityön turvallisuudesta, jolla kumottaisiin valtioneuvoston päätös asbestityöstä ja eräät muut vanhentuneet säädökset.

Pykälän 2 momentin mukaan työntekijä tai itsenäinen työsuorittaja, joka on saanut ennen 1.1.2011 voimassa olleessa asbestityöstä annetun valtioneuvoston päätöksen (1380/1994) 17 §:ssä tarkoitetun koulutuksen asbestipurkutyöhön, olisi oikeutettu tekemään asbestipurkutyötä ilman lain 2 §:n 2 momentissa säädettyä pätevyyttä kaksi vuotta tämän lain voimaan tulosta.

Vastaavasti pykälän 3 momentin mukaan asbestityöstä annetun valtioneuvoston päätöksen 16 §:n nojalla annetut asbestipitoisten rakenteiden purku- ja saneeraustöiden valtuutukset olisivat sellaisenaan voimassa kaksi vuotta lain voimaan tulosta. Kahden vuoden

siirtymäaikana mahdollisesti esiin tuleviin valtuutusten peruuttamisiin sovellettaisiin lain 9 §:ää luvan peruuttamisesta.

2 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2016.

3 Suhde perustuslakiin ja säättämisyjärjestys

Esityksen tarkoituksena on nostaa lain tasolle valtioneuvoston päätöksellä säädetty valtuutus asbestipurkutyön tekemisestä. Perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan tasavallan presidentti, valtioneuvosto ja ministeriö voivat antaa asetuksia perustuslaissa tai muussa laissa säädetyn valtuutuksen nojalla. Lailla on kuitenkin säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan.

Perustuslain 18 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Luvan vaatimista asbestipurkutyön tekemisen edellytyksenä on tarkasteltava suhteessa ammatin- tai elinkeinon harjoittamisen oikeuteen.

Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen tulkintakäytännön mukaisesti elinkeinon tai ammatinharjoittamisen luvanvaraisuudesta on säädettävä lailla. Lailla säädettävien elinkeinovapauden rajoitusten tulee olla täsmällisiä ja tarkkarajaisia, minkä lisäksi rajoitusten olennainen sisältö, kuten rajoitusten laajuus ja edellytykset, tulee ilmetä laista. Lakiehdotuksessa on tarkkarajaisesti esitetty luvan myöntämisen, epäämisen ja peruuttamisen edellytykset. Perustuslakivaliokunta on elinkeinotoiminnan sääntelyn yhteydessä pitänyt luvan peruuttamista vakiintuneesti yksilön oikeusasemaan puuttavana viranomaistoimena vaikutuksiltaan jyrkempänä kuin haetun luvan epäämistä. Valiokunta on sen vuoksi katsonut sääntelyn oikeasuhtaisuuden kannalta välttämättömäksi sitoa luvan peruuttamismahdollisuus vakaviin tai olennaisiin rikkomuksiin tai laiminlyönteihin sekä siihen, että luvanhaltijalle mahdollisesti annetut huomautukset ja varoitukset eivät ole johta-

neet toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen (PeVL 14/2004 vp, s. 3/I, PeVL 44/2004 vp, s. 2-3). Nämä periaatteet on otettu ehdotuksessa huomioon.

Rajoitukset perustuvat hengen, terveyden ja turvallisuuden suojeluun. Perustuslain 7 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen. Perustuslain 18 §:n mukaan julkisen vallan on huolehdittava työvoiman suojelusta. Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Työsuojeluviranomaisen tarkinta on sidottua laillisuusharkintaa. Ehdotusten voidaan siten katsoa olevan sopusoinnussa perustuslain kanssa.

Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen käytännön (PeVL 51/2002 vp, PeVL 35/2004 vp,

PeVL 19/2012 vp) mukaan henkilötietojen suojan kannalta tärkeitä sääntelykohteita rekisteröinnissä ovat ainakin rekisteröinnin taivote, rekisteröitävien henkilötietojen sisältö, niiden sallitut käyttötarkoitukset tietojen luovutettavuus mukaan luettuna sekä tietojen säilytysaika henkilörekisterissä ja rekisteröidyn oikeusturva. Näiden seikkojen sääntelyn lain tasolla tulee olla kattavaa ja yksityiskohtaista. Lailla säätämisen vaatimus koskee myös mahdollisuutta luovuttaa henkilötietoja teknisen käyttöyhteyden avulla (PeVL 12/2002 vp). Mainitut seikat on otettu huomioon ehdotuksessa. Lakiehdotus voidaan säätää tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

eräistä asbestipurkutyötä koskevista vaatimuksista

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään asbestipurkutyöntekijän pätevydestä, asbestipurkutyöluvasta ja niihin liittyvistä rekistereistä.

Tässä laissa *asbestipurkutyöllä* tarkoitetaan sellaista työturvallisuuslain (738/2002) soveltamisalalla tehtävää asbestia sisältävien rakenteiden ja teknisten järjestelmien purkamista ja poistamista, säilytettävien rakenteiden suojausta, purkukohteen siivoamista ja muuta vastaavaa rakenteiden purkamiseen ja poistamiseen välittömästi liittyvää työtä, jossa voidaan altistua asbestipölylle. Mitä tässä laissa säädetään asbestipurkutyöstä, sovelletaan myös sellaiseen rakennuksen ja aluksen asbestia sisältävien rakenteiden ja laitteistojen kunnossapito- tai huoltotyöhön, jossa muodostuu asbestipölyä.

Asbestipurkutyön työturvallisuudesta ja työntekijän terveystarkastuksista säädetään erikseen.

2 §

Asbestipurkutyöntekijän pätevyys

Asbestipurkutyöhön saa käyttää vain sellaista työntekijää, jolla on vaadittu pätevyys ja joka on rekisteröity 12 §:ssä tarkoitettuun asbestipurkutyöhön pätevistä henkilöistä pidettävään rekisteriin.

Pätevyysvaatimuksena asbestipurkutyöntekijällä on soveltuva ammattitutkinto tai sen osa.

Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa hankitun ammattipätevyden tunnustamisesta säädetään ammattipätevyden tunnustamisesta annetussa laissa (1093/2007).

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä asbestipurkutyötä suorittavalta työntekijältä edellyttävästä pätevydestä.

Mitä tässä pykälässä säädetään työntekijästä, sovelletaan myös asbestipurkutyötä tekevään itsenäiseen työnsuorittajaan.

3 §

Asbestipurkutyölupa

Asbestipurkutyötä saa tehdä luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, joka on saanut siihen luvan.

Lupaa ei kuitenkaan tarvita:

1) lyhytkestoisiin huoltotöihin, joiden yhteydessä ei käsitellä murenevia asbestimateriaaleja;

2) hyvässä kunnossa olevien asbestia sisältävien materiaalien kapselointiin tai päällystämiseen;

3) asbestikartoitukseen ja muuhun näytteenottoon.

4 §

Lupaviranomainen

Asbestipurkutyölupaa haetaan lupaviranomaisena toimivalta työsuojeluviranomaiselta.

5 §

Asbestipurkutyöluvvan myöntämisen edellytykset

Lupaviranomaisen on myönnettävä asbestipurkutyölupa luonnolliselle henkilölle:

1) joka on täyttänyt 18 vuotta;

2) joka ei ole konkurssissa ja jonka toimintakelpoisuutta ei ole rajoitettu ja jolle ei ole määrätty edunvalvojaa;

3) jota ei ole määrätty liiketoimintakieltoon tai väliaikaiseen liiketoimintakieltoon;

4) jolla on luvanvaraisessa työssä käytettävissään turvalliseen asbestipurkuun tarvittavat laitteet ja välineet sekä niiden huoltotilat; ja

5) jonka aikaisempi toiminta työturvallisuusmääräysten noudattamisen osalta ei osoita hakijaa ilmeisen sopimattomaksi harjoittamaan luvanvaraista toimintaa.

Oikeushenkilölle lupa on myönnettävä, jos sen hallintoon kuuluvat henkilöt ja toimitusjohtaja sekä avoimessa yhtiössä yhtiömiehet ja kommandiittiyhtiössä vastuunalaiset yhtiömiehet täyttävät 1 momentin 1-3 ja 5 kohdassa säädetty vaatimukset ja oikeushenkilö 4 ja 5 kohdan vaatimukset.

6 §

Asbestipurkutyöluvan myöntäminen

Asbestipurkutyöluva myönnetään viivytyksettä, kuitenkin viimeistään 14 päivän kuluessa siitä, kun lupaviranomainen on todennut, että luvanhakija täyttää luvan myöntämisen edellytykset.

Asbestipurkutyöluva myönnetään määräajaksi tai toistaiseksi. Lupa on valtakunnallinen.

Luvan maksullisuudesta säädetään erikseen.

7 §

Ilmoitusvelvollisuus muutoksista

Luvanhaltijan on viipymättä ilmoitettava lupaviranomaisena toimivalle työsuojeluviranomaiselle luvanvaraisen toiminnan lopettamisesta sekä sellaisista olennaisista muutoksista, joilla on vaikutusta 5 §:ssä tarkoitettun asbestipurkutyöluvan myöntämiseen.

8 §

Asbestipurkutyöluvan uusiminen

Mitä tässä laissa säädetään asbestipurkutyöluvan hakemisesta sovelletaan myös määräajaksi myönnetyn luvan uusimiseen.

Jos luvan uusiminen on pantu vireille viimeistään kuukautta ennen luvan viimeistä voimassaolopäivää, luvanhaltija saa aikaisemman luvan perusteella jatkaa luvanvaraista toimintaa asian ratkaisemiseen saakka.

9 §

Asbestipurkutyöluvan peruuttaminen

Lupaviranomaisen on peruutettava asbestipurkutyöluva, jos:

- 1) luvanhaltija sitä pyytää; tai
- 2) hakemuksessa on annettu virheellisiä tietoja, jotka ovat olennaisesti vaikuttaneet luvan myöntämiseen.

Lupaviranomainen voi peruuttaa asbestipurkutyöluvan, jos:

- 1) luvan myöntämisen edellytykset eivät enää täyty;
- 2) luvanvaraisessa toiminnassa on rikottu tätä lakia, työturvallisuuslakia, työterveyshuoltolakia (1383/2001) tai niiden nojalla annettuja säädöksiä tai määräyksiä; tai
- 3) luvanvaraisessa toiminnassa on rikottu asbestijätteen hävittämistä koskevia säädöksiä tai määräyksiä.

Jos 2 momentin 1-3 kohdassa tarkoitettujen puutteet tai laiminlyönnit voidaan korjata, lupaviranomaisen on asetettava luvanhaltijalle määräaika puutteen tai laiminlyönnin korjaamiseksi. Lupaviranomainen voi peruuttaa luvan, jos luvanhaltija ei ole korjannut puutetta tai laiminlyöntiä määräajassa.

Lupaviranomainen voi päätöksessään määrätä, että sitä on noudatettava muutoksenhauusta huolimatta.

10 §

Asbestipurkutyöluparekisteri

Lupaviranomainen pitää tässä laissa säädettyjen lupa-asioiden käsittelemiseksi ja työsuojelun edistämiseksi sekä luvanhaltijan

toiminnan valvontaa varten asbestipurkutyöluvista rekisteriä. Rekisteriin merkitsemisen yhteydessä lupaviranomainen antaa luvanhaltijalle rekisteröintinumeron.

Rekisteriin tallennetaan luvanhaltijan nimi tai toiminimi, yhteystiedot, yritys- ja yhteisötunnus, kotipaikka, rekisteröintinnumero sekä luvan myöntämispäivämäärä, voimassaoloaika ja peruuttaminen.

Rekisteriin tallennetut tiedot säilytetään kahden vuoden ajan luvan voimassaolon tai luvanvaraisen toiminnan päättymisestä.

11 §

Julkinen tietopalvelu

Lupaviranomainen voi rekisteröitävän suostumuksella luovuttaa julkisen tietoverkon välityksellä 10 §:n 2 momentissa tarkoitettuja asbestipurkutyöluvista pidettävästä rekisteristä.

Lupaviranomaisen tulee poistaa luvanhaltijaa koskevat tiedot julkisesta tietopalvelusta viipymättä luvanhaltijan pyynnöstä tai kun lupa on peruutettu tai kun lupaviranomainen on saanut tiedon luvanvaraisen toiminnan päättymisestä.

12 §

Asbestipurkutyöhön pätevien henkilöiden rekisteri

Lupaviranomainen pitää työsuojelun valvontaa ja edistämistä varten rekisteriä asbestipurkutyön tekemiseen pätevistä henkilöistä. Rekisteriin tallennetaan henkilön nimi, syntymäaika, rekisteröintinnumero sekä ammattitutkinnon tai sen soveltuvan osan suorittamispäivämäärä.

Lupaviranomainen merkitsee 1 momentissa tarkoitettut tiedot rekisteriin:

- 1) rekisteröitävän omasta pyynnöstä;
- 2) rekisteröitävän suostumuksella asbestipurkutyöluvanhakijan tai -haltijan pyynnöstä.

Rekisteröimisen edellytyksenä on, että rekisteriin merkittävän henkilön 2 §:n 2 momentissa tarkoitettuja pätevyyydestä esitetään lupaviranomaiselle tutkintotodistus tai muu luotettava selvitys.

Rekisteröityä koskevat tiedot poistetaan viipymättä rekisteristä rekisteröidyn omasta pyynnöstä tai lupaviranomaisen saatua tiedon rekisteröidyn kuolemasta.

13 §

Tietojen luovuttaminen, henkilötietojen käsittely ja rekisteröidyn oikeudet

Lupaviranomainen voi luovuttaa 10 §:ssä ja 12 §:ssä tarkoitettujen rekistereiden tietoja teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti viranomaiselle, joka tarvitsee tietoja laissa säädetyn tehtävänsä hoitamiseksi.

14 §

Muutoksenhaku

Lupaviranomaisen tämän lain nojalla antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Hallinto-oikeuden päätökseen asbestipurkutyöluvan peruuttamista koskevassa asiassa saa hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden muuhun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

15 §

Rangaistussäännös

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta käyttää asbestipurkutyössä muuta kuin 2 §:ssä tarkoitettua työntekijää tai tekee asbestipurkutyötä ilman asbestipurkutyölupaa, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *asbestipurkutyörikkomuksesta* sakkoon.

16 §

Valvonta

Tämän lain noudattamista valvovat työsuojeluviranomaiset. Valvonnasta säädetään työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuoje-

lyhteistoiminnasta annetussa laissa (44/2006).

Tässä laissa työsuojeluviranomaiselle säädetyt lupaviranomaisen ja rekisterinpitäjän tehtävät voidaan antaa yhdelle tai useammalle työsuojeluviranomaisena toimivalle aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueelle noudattaen aluehallintovirastoista annetun lain (896/2009) 6 §:n 2 momenttia.

17 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Työntekijä tai itsenäinen työsuorittaja, joka on saanut ennen 1 päivää tammikuuta 2011 asbestityöstä annetun valtioneuvoston päätöksen (1380/1994) 17 §:ssä tarkoitetun koulutuksen asbestipurkutyöhön, on oikeutettu tekemään asbestipurkutyötä ilman tämän lain 2 §:n 2 momentissa säädettyä pätevyyttä kaksi vuotta tämän lain voimaan tulosta.

Asbestityöstä annetun valtioneuvoston päätöksen 16 §:n nojalla annetut asbestipitoisten rakenteiden purku- ja saneeraustöiden valtuutukset ovat sellaisenaan voimassa kaksi vuotta tämän lain voimaan tulosta. Tänä aikana valtuutusten peruuttamiseen sovelletaan tämän lain 9 §:ää.

Helsingissä 4 päivänä joulukuuta 2014

Pääministeri

ALEXANDER STUBB

Sosiaali- ja terveysministeri *Laura Räty*